

2 SYNSPUNKT

vårt land

Politisk fri og uavhengig kristen dagsavis –
Grunnlagt 1945Konstituert sjefredaktør/administrerende direktør
ALF GJØSUND
alf.gjosund@vl.noSpa møkk
eller bygge?

I HELGEN skriver Aftenpostens Jonas Brenna om «den sure gamle mannens taktikk». Utgangspunktet er raseriet mot TV-programmene *Skal vi danse* og *Ex on the beach*. Det førstnevnte programmet blir kritisert fordi en deltaker trakk over sin dansepartners grenser på direkten. *Ex on the beach*, som vi også har omtalt i Vårt Land, blir kritisert for at TV-produsenten Dplay bevisst gjør grenseoverskridelser til underholdning.

BRENNER ER enig i kritikken, men minner om at definisjonsmakten har endret seg. «Sure gamle menn» har langt mindre gjennomslag i debatten nå enn før. Det virker mot sin hensikt når de raser mot alt som er galt, påpeker han.

NOEN GANGER er det nødvendig å fordømme mørket. Det er slettes ikke bare «gamle menn» som reagerer på utviklingen i TV-ruta. Men Brenna har et poeng. Å tenne lys har ofte større effekt. Vi ser det blant annet i diskusjonen om sunt og usunt i karismatiske kristne menigheter. Den tidligere lederen av Human-Etisk forbund, Levi Fragell, er en av dem som stadig engasjerer seg mot det han oppfatter som spekulative show og drøye innsamlingsmetoder.

VI ER enige med Fragell i at det fortsatt finnes kritikkverdige ting. Noen må påpeke dette også. Men dersom kristne ledere hadde fulgt Fragells oppfordring og brukt tiden på å spa møkk, ville de ikke fått gjort noe annet. Møkkahaugen forsvinner nemlig aldri.

DET FINNES mennesker som får energi av å bekjempe det de er imot. Noen av disse samler seg i organisasjoner og fellesskap. Men folk flest er ikke slik. De er mer opptatt av det som gir gode liv. De ønsker inspirasjon og hjelp til å løfte blikket og utvide horisonten, til å skape noe positivt rundt seg.

DETTE HAR en rekke kristne ledere forstått. Derfor har de overlatt til andre å fordømme mørket. Selv har de tatt ansvar for å bygge opp alternativer. De har sørget for at andre måter å drive kristent arbeid på er blitt toneangivende.

I STEDET for å kritisere dem for det, burde Fragell være takknemlig for at ikke alle er som ham. For da ville det ikke fantes et eneste sunt kristent alternativ til spekulativ og destruktiv religionsutøvelse.

” Dersom kristne ledere hadde brukt tiden på å spa møkk, ville de ikke fått gjort noe annet.

”

I Trondheim finst det ein tydeleg impuls til å hente ikkje berre seriegullet, men også kammermusikken «hjem».

Alf Kjetil Walgermo

Musikken
sprenger
kammeret

I Trondheim går tradisjon og innovasjon hand i hand. Også når dei spelar kammermusikk.

KOMMENTAR
ALF KJETIL
WALGERMO
Redaktør,
kultur og ideer

I motsetnad til kyrkjemusikken blei kammermusikken frå starten av skriven for privat framføring ved fyrstelege hoff i Europa. Alle dei «store» komponistane har gitt sine bidrag til sjangeren – Bach, Händel, Mozart, Beethoven, ja, det går vel i grunnen raskare å rekne opp dei som har stilt seg utanfor det intime selskapet. Kammeret er på ingen måte folkeskrint.

Slik er det også i Trøndelag,

der Trondheim kammermusikkfestival opnar i dag. Festivalen blei praktisk talt starta med to tomme hyblar, som raskt blei fylde av vener og musikarar frå Trondheims sterke musikkmiljø. I år blir festivalen arrangert for 23. gong og er for lengst etablert som ein internasjonalt anerkjent aktør på feltet.

Kulinarisk. Det gamle hybelkonseptet, som er i god overenskomst med musikksjangeren, er både utvida og tatt vare på. Der det distingverte publikum i år kan nyte sin kammermusikk med kulinariske overtonar på topprestauranten Credo, kan inkjeandende byborgarar vente

seg geriljakonsertar utført av det såkalla Lyttelasset, kammermusikarar på fire hissige hjul.

Jammen blir det ikkje også nattkonsert i Nidarosdomen, og då har kammeret moglegvis fått si maksimale utstrekning. Sjølv ikkje Olavshallen kan konkurrere med Noregs nasjonalheilagdom i talet på sitteplassar.

Huskonsertar. Like fullt, i Trondheim finst det ein tydeleg impuls til å hente ikkje berre seriegullet, men også kammermusikken «hjem». Festivalen kan såleis lokke med åtte «heime hos»-konsertar, der musikken atter får klinge i sine opphavlege private settingar. Dette er

PREMIERE: På Trondheim kammermusikkfestival, som opnar i dag, er det skandinavisk premiere på verdas første 3D-opera *Blank Out*.

Foto: Marco Borggreve

ein god måte å tilby publikum unike og eksklusive opplevingar på, og konsertane er sjølvstøtt for lengst utseld.

Det eg særleg likar med Trondheim, er kombinasjonen av tradisjon og innovasjon, som mellom anna kjem til uttrykk i den religiøse og kulturelle arven knytt til Nidarosdomen, og den teknologiske spisskompetansen knytt til miljøet rundt NTNU. Dette doble aspektet ser ut til å prege også Trondheim kammermusikkfestival, der det mellom anna skal vere både nytolking av gregoriansk song, samspel mellom den norske artisten Moddi og norsk-arabisk tradisjonsmusikk og skandinavisk premiere på verdas første 3D-opera *Blank Out*.

Valet av nederlandaren Michel van der Aa som festivalkomponist, mannen bak *Blank Out*, viser at Trondheim kammermusikkfestival ikkje er redd for å tenke utanfor boksen – slik van der Aa blant anna også har skrive verket *Up-Close* for cello, orkester og video. Nederlandaren er kjent for å blande levande musikk og ny teknologi i kunstnarisk interessante legeringar.

Spenstig. Vi kan trygt seie at musikken sprenger kammeret i Trondheim denne veka. Det er spenstig gjort av den kunstnariske leiaren Sigmund Tveite Vik å utfordre publikum i så stor grad på ein kammermusikkfestival. Ein kunne jo elles vente seg at hovudtynga i programmet låg på «standardre-

pertoar» frå internasjonalt anerkjente strykekvartettar. Når det er sagt, er også dette repertoaret godt representert på festivalen, så publikum i Trondheim kan utvilsamt få ulike typar lytteopplevingar utover i veka.

Mottoet for festivalen er «Kva høyrer du?» – eit motto som på ein open og fin måte innbyr til refleksjon rundt musikken. Musikk skal vere noko meir enn glatt produsert overflatelyst. Musikken er eit kunstuttrykk som skal gå i møte med oss, utfordre og inspirere oss og vere i kontakt med tanke- og kjensleregisteret vårt.

Førre veka var det Ultima-festivalen i hovudstaden som minna oss om denne eksistensielle sida ved musikkunsten. Denne veka er det Trondheim kammermusikkfestival. I løpet av året finst det ei rekke små og store festivalar rundt ikring i Noreg som gjer noko av det same.

Gledeleg. Det er gledeleg at det på ulike kantar i landet vårt finst så mykje kompetanse og pågangsvilje til å løfte kunstnivået i musikken. Det handlar ikkje om sjanger, for også innan rocken og popen finst ei rad med kunstnarar som vil noko meir enn å strømlinjeforme produktet sitt for å hamne øvst på strømmetoppen.

Vi treng fleire som er i kontakt med tradisjonen sin og samtidig vågar å sprengje kammeret, anten det er som utøvar, komponist eller festivalarrangør. Då ligg forholda til rette så kunsten kan verke fritt – og kanskje også opne nokre avlåste rom.

En fot i bakken

Vi vet lite om transseksualisme og kjønnsdysfori. Likevel er vi påfallende raske til å sette i gang «kjønnskorrigerende kirurgi».

FRA SIDELINJEN

USMAN RANA

Lege og forfatter

I mars i år advarte professor Kim Tønseth og Anne Wæhre om den eksplosive økningen i antallet tenåringsjenter som vil skifte kjønn. Tønseth og Wæhre er lederne ved Nasjonal behandlingstjeneste for transseksualisme (NBTS) ved Rikshospitalet og de fremste fagpersonene i Norge på området. Videre har de det faglige, nasjonale ansvaret for nordmenn som har diagnosen transseksualisme.

Advarselen inneholdt tall som viser at hvert år siden 2012 har antallet barn og unge under 18 år som har søkt hjelp hos NBTS økt med 100 prosent, og at to av tre er biologisk fødte jenter. Samme trend ser vi også i andre vestlige land.

Økt fokus på kjønn. På grunn av disse tallene, og fordi Tønseth og Wæhre har det overordnede ansvaret for at norske barn og unge gjennomgår alvorlig medisinsk behandling og omveltende kirurgi som ledd i kjønnskiftet, reiste de to faglig betingede spørsmål: 1) Om denne økningen skyldes økt fokus på kjønn i samfunnet; og 2) om kjønnsdysforien bare er en midlertidig tilstand.

For det er lite kunnskap om årsaker til transseksualisme, spesielt om oppstarten er etter puberteten.

Det vi derimot *vet* er at mange av dem som opplever kjønnsdysfori har psykiske lidelser, som depresjon og autisme. Om det er disse psykiske lidelsene som har resultert i dysforien eller dysforien har resultert i de psykiske lidelsene, finnes det ikke entydige svar på.

Du skaper deg selv. På tross av den manglende kunnskapen om transseksualisme, og usikre årsaker til den ekstreme økningen i henvisninger til NBTS, lever vi i en tid der barn og unge får innprentet at de selv må velge hvem de vil være, og mektige lobbygrupper har fremstilt det slik at løsningen på psykologisk usikkerhet om eget kjønn er å skifte kjønn medisinsk og kirurgisk.

Det er også blitt politisk populært på tvers av politiske skillelinjer å støtte oppunder fortellingen om at transseksuelles følelser om kjønnsidentitet automatisk medfører riktighet, og da blir veien kort til hormonell og kirurgisk behandling. Det glemmes at kjønnsidentitet kan flytte og endre seg, samt at sosiologiske faktorer kan påvirke unges syn på sin egen kjønnsidentitet.

Sosial påvirkning. Det sistnevnte har Lisa Littman ved Brown University sett nærmere på. Hun ville studere hvorfor

man ser denne kraftige økningen blant jenter i pubertetsalder som vil bytte kjønn. Littman fant at kjønnsdysfori i denne gruppen var koblet til sosial påvirkning, blant annet gjennom sosiale medier og påvirkning fra andre i vennegruppen. Hun trakk paralleller til anoreksi, som spres på likens vis.

Forskeren fant også at mange av jentene hadde psykiske sykdommer, men at behandlerne de møtte ofte ikke stilte noen spørsmål om psykisk helse. Til gjengjeld var de raske med å igangsette behandling til permanent kjønnsbytte. Forskningen til Littman ble møtt med kraftige protester fra lobbygrupper som kjemper for transseksuelles rettigheter, og Brown Univer-

Mektige lobbygrupper har fremstilt det slik at løsningen på psykologisk usikkerhet om eget kjønn er å skifte kjønn medisinsk og kirurgisk.

sity gikk ifølge The Globe and Mail fra å lage en pressemelding om studien på sine nettsider til å fjerne den.

Akademisk frihet. Universitetet la til at de var redde for at studien kunne brukes til å sette spørsmålsteget ved transseksuelles perspektiver. Samtidig har akademikere fra andre universiteter, som Harvard og University of Toronto, kritisert Brown University for å angripe den akademiske friheten.

Det virker dessverre som Brown University måtte bøye av for et enormt politisk press, der transseksuelles lobbygrupper og deres politiske allierte har større makt enn forskere som fra et faglig ståsted studerer kjønnsutvikling hos barn og unge.

Littmans funn er på ingen måter unike i medisinsk forskning, og bør ansprenges også oss i Norge til å se på hvordan vi snakker om kjønn til barn og unge, i barnehager og skoler.

FRA SIDELINJEN:

Mandager skriver livssynsminoriteter i Vårt Land. Våre spaltister er: Joav Melchior (jøde), Bernt Aksel Larsen (Brunstad Christian Church), Usman Rana (muslim) og Joanna Bjerga (mormon).